

Store svingninger i jordbruksinntekten til Trønder-bonden

Jordbruksinntekten til gårdbrukerne i Trøndelag tok seg opp igjen i 2024 sammenlignet med 2023, og var nesten på nivå med det svært gode året i 2022. Jordbruksinntekten målt som vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk ble i 2024 på 488 200 kroner. 2023 var et år med svakt resultat og fra 2023 til 2024 var det en økning i jordbruksinntekten på 153 700 kroner. Jordbruksinntektene for hele landet økte med 37 prosent fra 2023 til 2024 og som for de fleste år var resultatet for landet noe høyere enn for Trøndelag.

Tallene framgår av de årlige driftsgranskingene utført av Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO). Driftsgranskingene er en regnskapsundersøkelse som for 2024 omfattet 932 gårdsbruk over hele landet, herav 153 i Trøndelag.

Økning i jordbruksinntekt i 2024 mot 2023, men status quo sett mot 2022

Jordbruksinntektene ble på 488 200 kroner i gjennomsnitt for alle bruk i Trøndelag, noe som var en økning på 153 700 kroner, altså 46 prosent opp fra 2023. 2023 var et av årene med lavest jordbruksinntekt for bønder i Trøndelag de siste 10 årene, se figuren nedenfor.

Melkeprisen økte med 7 prosent. Prisene på kjøtt gikk ned mellom 4 til 6 prosent bortsett fra lammekjøtt som økte med 4 prosent. Prisene på korn økte med et snitt på 6 prosent. Volumet av storfekjøtt gikk ned noe som kan forklares med bakgrunn i økt melkevolum. Flere kviger ble satt på som melkekyr og færre melkekyr ble utrangert for å kunne øke melkevolumet. Avlingene på korn viste betydelig økning. Avlingen av grovfôr har variert lite de siste tre årene. Samlet gikk produksjonsinntektene fra husdyrprodukter i gjennomsnitt opp med 229 000 kroner og planteprodukter med 76 500 kroner.

Tilskuddene økte i gjennomsnitt med 159 300 kroner. Kulturlandskapstilskuddet har økt med 12 prosent og noe økt kornareal ga økt arealtilskudd på korn. Produksjonstilskuddet til dyr økte med 24 prosent, mye som følge av økte tilskuddssatser. Driftstilskuddene til kumelk og ammeku har også økt.

Samlet har markedsinntekter og tilskudd økt med 15 prosent fra 2023 til 2024. Økningen har vært på 464 800 kroner.

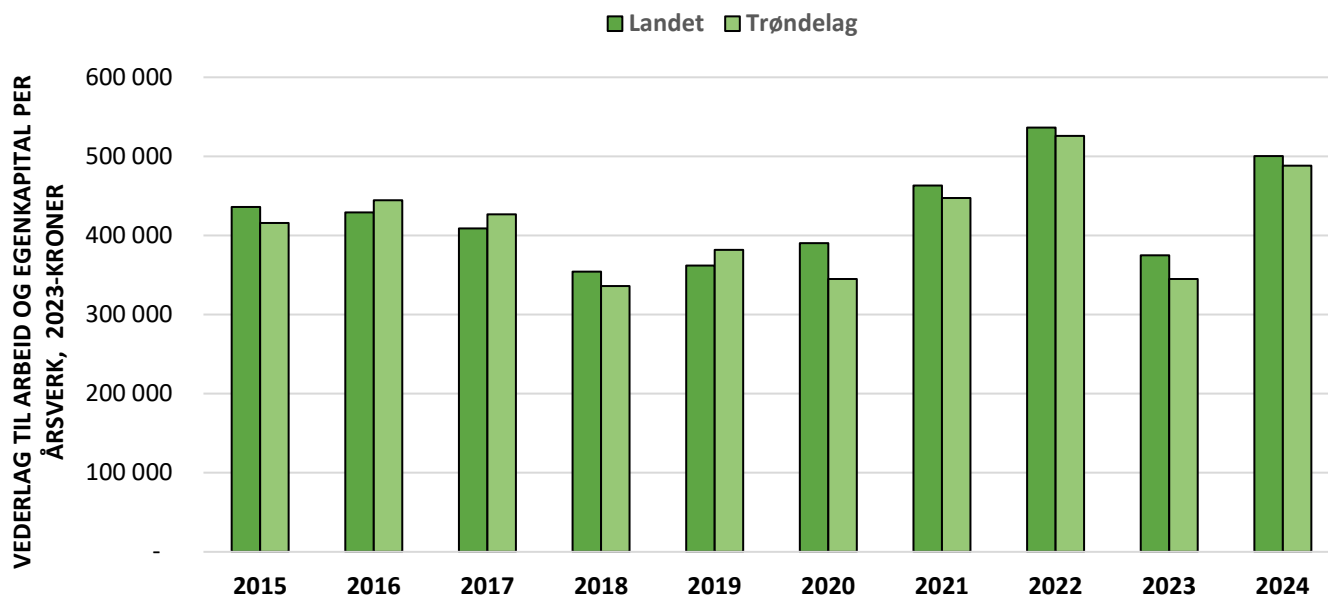
De variable kostnadene økte med 7 prosent. Økningen var på 86 200 kroner. Kostnaden til handelsgjødsel gikk ned for første gang etter pandemien, nedgangen var på 16 prosent. Av de variable kostnadene er kraftfôret den desidert største kostnadsposten, og utgjør 51 prosent. Når en så dominerende kostnadspost øker med 7 prosent, slår det ut på kostnadsøkningen av de variable kostnadene.

De faste kostnadene har steget med 93 800 kroner som tilsvarer 11 prosent. Vedlikehold av maskiner, redskaper økte med 21 prosent, mens vedlikehold av bygninger økte med 15 prosent. Maskinleie og leasing utgjør også en betydelig kostnadspost og den økte med 11 prosent. Forsikringskostnadene økte med 18 prosent fra 2023 til 2024. Kostnaden til drivstoff økte med 4 prosent. For de øvrige faste kostnadene var det for de fleste mindre økning.

Arealet per bruk har gått opp med 13 dekar, til i gjennomsnitt 467 dekar.

Jordbruksinntekt per årsverk à 1845 timer for Trøndelag og landet i perioden 2015 – 2024 i 2024-kroner

Utvikling i jordbruksinntekt

Melkeproduksjon med økt resultat

Melkeproduksjon er den viktigste driftsformen i trøndersk landbruk. I 2024 ble det en oppgang i jordbruksinntekt på 59 prosent, til 500 000 kroner, dette er 9 prosent økning fra 2022. På landsbasis var oppgangen på 45 prosent for denne driftsformen.

Totale produksjonsinntekter til melkeprodusentene økte med 20 prosent. Melkeproduksjonen økte med 34 600 liter, mens melkekvotene økte med 26 800 liter. Prisen på melk ble i gjennomsnitt 6,75 kroner, det var 43 øre mer enn i 2023. Levert mengde storfekjøtt ble redusert med 759 kg og prisene var 6 prosent lavere enn i 2023. Samlet produksjonsinntekt fra husdyrproduksjonen gikk opp med 15 prosent, enn oppgang på 344 300 kroner. Tilskuddene økte med 376 900 kroner.

Variable kostnader økte med 6 prosent i 2024 sammenlignet med 2023, tilsvarende 87 100 kroner. Kostnaden til handelsgjødsel gikk ned med 15 prosent, til 164 200 kroner, mens kraftfôrkostnaden økte med 64 700 kroner. Kraftfôret utgjør 57 prosent av de variable kostnadene.

Faste kostnader økte med 180 600 kroner, dette er 15 prosent økning i forhold til 2024. Drivstoff økte med 11 prosent til 108 100 kroner. Kostnadene til vedlikehold av traktor, maskiner og driftsbygninger økte med henholdsvis 29 og 12 prosent. Maskinleie og leasing økte med 21 prosent. Kostnaden til strøm gikk opp med bare 4 prosent i forhold til 2023.

Besetningsstørrelsen var på 40,1 årskyr, en økning på 2,3 årskyr fra 2023. Antall timer i produksjonen var tilnærmet uendret på 4 171 timer totalt. Dette utgjør 2,3 årsverk. Familien utførte 1,6 av årsverkene.

Nettoinvesteringen i 2024 ble til sammen 331 200 kroner, en økning fra 201 500 kroner i 2023. Det ble investert mest i melkekvote, det utgjorde halvparten av totale nettoinvesteringer. Gjelda økte med 544 500 kroner og ble i gjennomsnitt på 6,4 millioner kroner. Rentekostnaden økte med 21 prosent til 345 800 kroner. Egenkapitalprosenten holdt seg på samme nivå som i 2023, på 51 prosent.

Sauehold – moderat økning i jordbruksinntekter

Sauebrukene i Trøndelag fikk en økning i jordbruksinntektene fra 2023 til 2024, men har fortsatt en lavere inntekt enn i 2022. Jordbruksinntekten økte med 42 400 kroner til 282 400 kroner. Prisen på lammekjøtt gikk opp med 2,14 kroner til 65,21 kroner, mens prisen på sauekjøtt ble redusert fra 31,80 kroner til 27,46 kroner. Antall gangslam per vinterfôra sau var på 1,4, 0,2 i økning fra 2023, tilbake på samme antall som i 2022. Det ble produsert 26,5 kg kjøtt per vinterfôra sau som er 0,3 kg mer enn i 2023. Redusert mengde slakt ga en reduksjon på 20 200 kroner i produksjonsinntektene fra husdyrproduksjonen. Leieinntekter av traktor og redskap fortsatte økningen, med 16 300 kroner til 62 200 kroner. De totale produksjonsinntektene økte med 35 700 kroner.

De variable kostnadene økte med 54 000 kroner fra 2022 til 2023, mens de ble redusert med 63 200 kroner fra 2023 til 2024. De faste kostnader økte med 10 000 kroner fra 2023. Gjødsel har blitt redusert med 5 400 kroner, og kraftfôr med 14 000 kroner, til henholdsvis 62 600 kroner og 82 300 kroner. Vedlikehold jord har økt til 9 900 kroner. Vedlikehold traktor, maskiner og redskap har økt med 22 prosent til 103 600 kroner på brukene med sau.

Gjennomsnittlig antall vinterfôra sauer i 2024 var 192 dette er 15 færre enn i 2023. Arbeidsforbruket gikk opp med 14 timer til 2837 timer i 2024. Arbeidsinnsatsen tilsvarende 1,5 årsverk hvorav familien utfører 1,4 årsverk.

Av de siste 8 årene har det vært to år med positiv nettoinvestering, i 2022 og i 2024 med 132 300 kroner. Det er summen av flere poster som bidrar til dette. Driftsbygning har høyest nettoinvestering med 62 600 kroner, maskiner og redskaper har 40 600 kroner og yrkesbil 40 000 kroner. Vedlikehold jord ligger høyt i forhold til tidligere år med 32 700 kroner. Gjelda økte med 11 prosent i 2024, samlet gjeld var 3,05 millioner kroner. Rentekostnaden økte med 19 prosent til 167 800 kroner. Egenkapitalprosenten ble redusert med 3 prosent til 52 prosent.

Korn - økte avlinger ga positiv jordbruksinntekt

I 2024 ble jordbruksinntekten i ensidig kornproduksjon positiv og endte på 55 400 kroner. I 2023 var jordbruksinntekten negativ med minus 105 400 kroner. Felles for kornbrukene er at de ofte har langt under ett årsverk per bruk, og dermed blir det ekstra store utslag når resultatet regnes om til jordbruksinntekt per årsverk. Driftsoverskuddet i 2024 var 114 200 kroner i gjennomsnitt på kornbrukene. Arbeidsinnsatsen var 0,3 årsverk.

Bygg er den dominerende kornsorten i Trøndelag og ble dyrket på 67 prosent av kornarealet i 2024. For bygg ble avlingen 433 kg per dekar, som er 75 kg mer enn i 2023. For havre ble avlingene 444 kg per dekar, som er 90 kg høyere enn i 2023. Det ble oppnådd høyere pris per kg både for bygg og havre. For bygg økte prisen med 24 øre til 3,59 kroner, mens for havre økte prisen med 6 øre til 3,49 kroner per kg. Tilskudd og andre inntekter holdt seg på samme nivå som i 2023, mens totale produksjonsinntekter fra planteproduksjonen økte med 82 500 kroner fra 2023 til 2024 Dette ga samme økning for totale produksjonsinntekter i kroner og tilsvarende 10 prosent økning fra 2023.

De variable kostnadene ble redusert med 15 prosent fra 2023. Kostnaden til handelsgjødsel ble redusert med 17 prosent, til 145 600 kroner, og kostnaden til plantevernmidler ble redusert med 13 prosent.

De faste kostnadene økte med 7 000 kroner. Forsikring og strøm har økt med henholdsvis 26 og 18 prosent. Maskinleie og leasing er redusert med 17 prosent. Avskrivningene økte med 26 400 kroner fra 2023 til 2024.

Kornbrukene hadde en positiv nettoinvestering i 2024 på 318 200 kroner og det var investering i driftsbygninger på noen få bruk som trekker mye opp når antall deltakere i utvalget er begrenset. Traktor og skurtresker hadde en negativ nettoinvestering på henholdsvis 30 200 og 16 900 kroner. Samlet gjeld på kornbrukene var på 4,4 millioner og egenkapitalprosenten var 46 prosent.

Storfekjøttproduksjon – nesten på høyde med inntektsnivået i 2022

Jordbruksinntekten i storfekjøttproduksjon i Trøndelag gikk ned med 6,1 prosent i 2024 sammenlignet med 2022, men dette er 68 prosent opp fra 2023. Driftsformen endte opp med en jordbruksinntekt på 317 500 kroner per årsverk. Det var lavere produksjonsinntekter i 2022, men også lavere faste kostnader og avskrivninger. Driftsoverskudd jordbruk ble i 2024 420 200 kroner, mens tilleggsnæringer hadde et driftsoverskudd på kr 87 900 kroner.

Det ble levert 8 093 kg slakt i gjennomsnitt per bruk, noe som var 207 kg mindre enn i 2023. Prisen for både kukjøtt og annet storfekjøtt har blitt redusert, og endte på 56,12 kroner per kg for ku, og 68,25 kroner per kg for annet storfekjøtt, ned fra 71,12 kroner per kg i 2023. Produksjonsinntektene fra salg av livdyr økte med 13 324 kroner. Redusert mengde slakt, reduserte priser, men en økning av dyr i besetningene, som gir økt balanseendring, gjorde at husdyrinntektene samlet var på samme nivå som i 2023. Inntekt fra planteproduksjon økte til samme nivå som i 2022, på grunn av økte priser, en økning på 18 900 kroner fra 2023, dette selv om verdien på grovfôrprodukt fortsatte nedgangen til 15 600 kroner. Samlet økte produksjonsinntektene med 128 600 kroner.

De variable kostnadene ble redusert med 11 prosent fra 2023, noe opp fra 2022 til 460 900 kroner. Handelsgjødsel har holdt seg stabil sammenlignet med 2023, på 112 400 kroner. Kraftfôrkostnaden ble redusert med 7 000 kroner til 145 000 kroner. Faste kostnader var på same nivå som i 2023, 786 700 kroner. Vedlikehold jord økte mest til 18 300 kroner. I kroner er maskinleie og leasing den største posten, 213 600 kroner, noe som er på samme nivå som i 2023. Vedlikehold traktor, maskiner og redskap økte med 9 prosent til 114 900 kroner. Avskrivning maskiner har økt med 6 prosent til 58 100 kroner, mens avskrivning traktor er redusert til 36 000 kroner. Samlet ble kostnadene inklusive avskrivninger redusert med 124 700 kroner fra 2023, men økte med 9 prosent i forhold til 2022.

Arbeidsforbruket endte på litt under 1,2 årsverk og familien utførte i overkant av 0,8 av disse årsverkene.

Brukene med storfekjøttproduksjon har hatt en positiv nettoinvestering på 150 100 kroner. Det ble inbestert mest i jord, veier mm. Gjelda har økt og var i gjennomsnitt på 4,15 millioner. Den langsiktige gjelda har hatt en økning på 210 600 kroner til 3,66 millioner. Rentekostnaden økte med 32 prosent til 253 000 kroner. Egenkapitalprosenten på brukene med storfekjøtt var 49 prosent, noe som er 3 prosentpoeng ned fra 2023.

Arbeidsinnsatsen gikk ned i Trøndelag

I 2024 gikk arbeidsinnsatsen per bruk ned med 66 timer, og arbeidsinnsatsen i 2023 var i gjennomsnitt 2 798 timer. Dette tilsvarer 1,5 årsverk og familien selv utførte 2 050 av timene som utgjør 1,1 årsverk.

Eiendeler, investeringer, gjeld og egenkapital for alle bruk i Trøndelag

Eiendeler i jordbruket

Eiendelene i jordbruket økte med 8 prosent fra 2023 til 6,28 millioner kroner. Av den samlede økningen på 482 200 kroner utgjør verdiøkningen på traktor, maskiner og driftsbygg 288 400 kroner. Verdien av innkjøpt melkekvote har økt med 67 800 kroner.

Investeringer

I gjennomsnitt var nettoinvesteringene i Trøndelag 251 300 kroner per bruk i 2024. Nettoinvesteringer i de ulike gruppene var i 2024:

- Jord, grøfter og vannanlegg 52 200 kroner
- Driftsbygninger 91 700 kroner
- Traktor, maskiner og redskaper 49 000 kroner
- Melkekvote 58 400 kroner

Gjeld

Gjelda viser en liten økning på 11 prosent fra 2023 til 2024. Økningen var på 550 900 kroner. Samlet gjeld var 5,47 millioner kroner i gjennomsnitt.

Egenkapitalprosenten

Egenkapitalprosenten ble 48 prosent som er 2 prosentpoeng ned fra 2023. I tillegg til eiendelene i jordbruket har også øvrige næringsseiendeler økt, mens private eiendeler ble redusert med 2 prosent. Sum eiendeler i alt økte med 6 prosent og var 10,53 millioner kroner.

Driftsgranskingene viser at driftsoverskuddet fra jordbruket i Trøndelag utgjorde 46 prosent av brukerfamiliens brutto inntekter i 2024. Dette er opp fra 39 prosent i 2023. Lønnsinntekt utgjorde 36 prosent, mens lønnsinntekten utgjorde 41 prosent i 2023. Skogbruk og tilleggsnæring med utgangspunkt i ressursene på bruket utgjorde henholdsvis 1 prosent og 6 prosent. Resten av de totale inntektene er annen næring, pensjoner, sykepenger og kapitalinntekter.

Inntektsvirkningen av jordbruksfradraget

Maksimalt jordbruksfradrag var 195 000 kroner. Om en tar hensyn til inntektsvirkningen av jordbruksfradraget, blir den skattekorrigerede jordbruksinntekten i 2024, 528 900 kroner i gjennomsnitt per årsverk i Trøndelag. Inntektsvirkningen inngår ikke i de andre resultatmålene, men utgjorde en positiv skatteeffekt på 40 700 kroner per årsverk i 2024.

Kontaktpersoner ved NIBIO

Jostein Vasseljen

Seniorrådgiver, divisjon Kart og statistikk

Telefon: 941 35 739

E-post: jostein.vasseljen@nibio.no

Siri Johanne Langmo

Rådgiver, divisjon Kart og statistikk

Telefon: 947 82 678

E-post: siri.langmo@nibio.no

Ordforklaringer

Jordbruksinntekt blir målt som lønn til alt arbeid og rente på egenkapital per årsverk.

Produksjonsinntekt er inntekter fra plante- og/eller husdyrproduksjonene.

Jordbruksfradraget er skattelette i form av et ekstra fradrag i alminnelig inntekt.

Nettoinntekt er alle inntekter til brukerfamilien både i og utenfor bruket med fradrag for gjeldsrenter og kår.

Alle verdier er oppgitt i nominelle verdier